

SOSYAL MEDYA TERİMLERİNİN TDK GÜNCEL TÜRKÇE SÖZLÜK'TE GÖRÜNÜMÜ

Feyza Tokat¹

¹Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Denizli
Elmek: ftokat@pau.edu.tr, Orchid ID: 0000-0002-6394-8996

Özet

Sosyal medya kullanımının ülkemizde hızla artmasıyla birlikte görüntü, video, ses ve metin ortamında Türkçe içerik paylaşımı da giderek çoğalmaktadır. Bu durum sosyal medya içeriklerinin popülerlik, yayılım ve paylaşımını ifade eden sosyal medya terimlerinin kullanımının da yaygınlaşması sürecini başlatmıştır. Bu süreçte Türkçeye sosyal medya terimleri ile ilgili sürekli yeni sözcükler girmekte veya Türkçede kullanılan sözcükler yeni sosyal medya terimi anlamı kazanmaktadır. Dilin doğal gelişiminin bir parçası olan bu yeni sözcük ve anlamlar belirli aralıklarla sözlüklerin güncellenmesini gerektirir. Bu gereklilikle 2023'te güncellenen TDK *Güncel Türkçe Sözlük* doğal olarak Türkçe Sözlük'ün önceki baskı ve sürümlerine göre daha fazla sosyal medya terimi içermektedir. Sosyal medya terimleri üzerinde durulan bu çalışmada, *Güncel Türkçe Sözlük*'teki sosyal medya terimleri tespit edilerek Türkçe sözlük ile ilgili güncel çalışmalara ve terim çalışmalarına katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bu çalışmanın verilerini oluşturan Türkçe kullanılan sosyal medya terimleri; tarama, gözlem ve katılımlı gözlem yöntemiyle tespit edilmiştir. Araştırmanın verilerine öncelikle 10-15 Haziran 2024 tarihleri arasında internet arama motoru aracılığı ile ulaşılmış, daha sonra araştırmacının gözlem ve katılımcı gözlem yoluyla kaydettiği sosyal medya terimleri de çalışmaya dâhil edilerek Türkçede kullanılan 174 sosyal medya terimi tespit edilmiştir. Tespit edilen sosyal medya terimleri <https://sozluk.gov.tr/> genel ağ sayfasından *Güncel Türkçe Sözlük* seçilerek anlamlarına göre *Güncel Türkçe Sözlük*'te bulunan sosyal medya terimleri; *Güncel Türkçe Sözlük*'te bulunmayan sosyal medya terimleri ve *Güncel Türkçe Sözlük*'te anlam(lar)ı farklı olan sosyal medya terimleri olmak üzere sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma ve incelemeler sonucunda *Güncel Türkçe Sözlük*'te günlük dilde kullanımı yaygın olan birçok sosyal medya terimine ve madde başı söz /söz öbeklerinin yeni kazandığı sosyal medya terimi anlamına yeterli düzeyde yer verilmediği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Güncel Türkçe Sözlük, Sosyal Medya, Sosyal Medya Terimi, Terim.

THE REPRESENTATION OF SOCIAL MEDIA TERMS IN TLA CURRENT TURKISH DICTIONARY

Abstract

With the rapid increase in social media usage in our country, there has been a corresponding rise in the sharing of Turkish content in images, videos, audio, and text formats. This trend has initiated the widespread adoption of social media terminology, which expresses the popularity, dissemination, and sharing of content. As part of this process, new words related to social media terms are continually being introduced into Turkish, or existing Turkish words are acquiring new meanings related to social media. These new words and meanings, which are a natural part of language evolution, necessitate periodic updates to dictionaries. Accordingly, the 2023 update of the TLA Current Turkish Dictionary naturally includes more social media terms than previous editions. In this study, which focuses on social media terms, it is aimed to contribute to current studies and terminology studies related to the Turkish dictionary by determining the social media terms in the Current Turkish Dictionary. The social media terms used in Turkish that constitute the data of this study were identified through scanning, observation and participant observation methods. The data of the study was first accessed through an Internet search engine between June 10-15, 2024, and then the social media terms recorded by the researcher through observation and participant observation were included in the study and 174 social media terms used in Turkish were identified. These identified social media terms have been classified according to their meanings from the Current Turkish Dictionary on the <https://sozluk.gov.tr/> general web page, as social media terms found in the Current Turkish Dictionary, social media terms not found in the Current Turkish Dictionary, and social media terms with different meanings in the Current Turkish Dictionary. The classification and analysis revealed that many social media terms, commonly used in everyday language, and the new social media meanings of existing entries, are not adequately represented in the Current Turkish Dictionary.

Keywords: Turkish, Current Turkish Dictionary, Social Media, Social Media Terms, Term.

1. Giriş

Bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelimeler olan terimler (URL-1); deyim, atasözü, ikileme, kalıp sözler vb. gibi dillerin söz varlığı unsurlarındandır. Bu sebeple alana özgü terim sözlüklerinin yanında, kullanım alanı yaygınlaşan terimlere genel sözlüklerde de yer verilir. Terimlerin genel sözlüklerde yer alması iki biçimde olur:

1) Genel dilde kullanılan bir kelime, zamanla bir bilim dalına özgü hâle gelerek terim niteliği kazanabilir. Bu durumda, aynı kelimenin hem genel anlamı hem de terim anlamı ortaya çıkar (Şahin, 2006: 126).

2) Sık kullanılan, kullanımı yaygınlaşan terim; genel dilin söz varlığına dâhil olur. Terimlerin ifade ettiği kavramlar ve nesnelere yaygınlaştıkça ve genel kullanıma girdikçe, terimler de zamanla özel anlamlarını yitirir ve terim olma özelliklerini kaybederler (Aksan, 2006:36).

“Genel dilden alan diline ve zamanla alan dilinden genel dile doğru bir yöneliş” (Kalafat, 2014: 319) gösteren bu etkileşimin izlerini *Güncel Türkçe Sözlük'te* (GTS) de görmek mümkündür. Örneğin *çanak* kelimesi genel dile ait bir kelime iken zaman içinde bitki bilimince ve coğrafyaya özgü bir terim niteliği kazanmıştır:

çanak, -ğı

1. *isim* Toprak, metal vb. bir maddeden yapılmış yayvan çukurca kap: “O beni hiçbir sebebi yokken günlerce bir çanak süt için yalvarttı, aşığıladı.” Yusuf Kemal

2. *isim* göz çukuru: “Kanlı çanaklarından fırlayan iri parlak gözleri, pek korkunç bakıyordu.” Ömer Seyfettin.

3. *isim, bitki bilimi* Çiçeğin en dışında bulunan yeşil yaprakların tümü.

4. *isim, coğrafya* Çevresine göre alçakta bulunan, derinliği genişliğinden az olan arazi.

5. *sıfat, mecaz* Göstermelik, yalan yanlış, önceden belirlenmiş sonucu almaya yönelik: “O sayfaları hazırlayanlar karşımızdaki cephenin dolduruluşuyla bir çanak anket düzenlediler.” Refik Erduran (URL-1).

Bunun yanında “kangren” tıp terimi de kullanım alanı yaygınlaşarak genel dile ait bir kelime olarak GTS’ye girmiştir:

kangren

isim, tıp, Fransızca gangrène Vücudun herhangi bir yerindeki dokunun oraya kan gelmemesi sonucu ölmesi. “Onun bacağını kangren tehdit edip de tecrit ettiğimiz vakit daha iyi tanıdım onu.” –Halide Edip Adivar (URL-1).

Kangren tıp teriminden oluşan “kangrenleşme, kangrenleşmek, kangrenleştirme, kangrenleştirmek, kangrenli, kangren olmak” söz ve söz öbekleri de gerçek ve mecaz anlamları ile GTS’de yer almaktadır. Bu durum bir tıp terimi olan “kangren” sözcüğünün kullanım alanının daha da yaygınlaştığını göstermektedir.

GTS’de bir nesnenin veya kavramın adı olan ve “sözlük birimi” olarak adlandırılan söz ve söz öbekleri, madde başı yapılmış ve madde başı olan söz veya söz öbeğinin gerçek ve yan anlamları ile terim anlamı aynı madde içinde verilmiştir:

köprü

1. *isim*. Herhangi bir engelle ayrılmış iki yakayı birbirine bağlayan veya trafik akımının, başka bir trafik akımını kesmeden üstten geçmesini sağlayan ahşap, kâgir, beton veya demir yapı: “Bu camiler, bu çeşmeler, bu köprüler rastgele yapılmadı.” Orhan Seyfi Orhan

2. *isim, mecaz* İki şey arasındaki bağ veya ilişkiyi sağlayan şey: “Annesinin yalnız onunla değil hiç kimseyle bir köprüsü yoktu.” Murathan Mungan

3. *isim, denizcilik* Geminin önünü iyice görececek bir yükseklikte, sancaktan iskeleye kadar kurulan kumanda yeri.

4. *isim, spor* Güreşte omuzları değıdirmemek için ayakları ve alını yere dayayıp beli yukarı kaldırarak alınan durum.

5. *isim, spor* Vücudun, sırt yere dönük olarak el, baş veya diz yere dayanarak yay biçimi aldığı durum.

6. *isim, tıp* Olmayan dişlerin yerini tutmak veya takma dişleri ağızdaki dişlere sağlam tutturmak amacıyla yapılan diş protezi. (URL-1).

GTS’de madde başı sözlerin herhangi bir bilim dalının veya alanın terimi ise bunların kısaltma ile gösterildiği belirtilmiş anat. (anatomi), coğ. (coğrafya), ed. (edebiyat), fiz. (fizik), jeol. (jeoloji), kim. (kimya), sin. (sinema), sp. (spor) vb. örnekleri verilmiştir. Ancak örnekler incelendiğinde terimlerin kısaltma ile değil uzun şekli ile yazıldığı görülmektedir:

güreş

isim, spor Belli kurallar içinde, güç kullanarak iki kişinin türlü oyunlarla birbirinin sırtını yere getirmeye çalışması. (URL-1).

kök (I)

1. *isim, bitki bilimi* Bitkileri toprağa bağlayan, topraktaki besi maddelerini emmesine yarayan klorofilsiz bölüm.

2. *isim, bitki bilimi* ► kök sap.

3. *isim* Bazı şeylerde dip bölüm: Diş kökü.

4. *isim* Sapıyla çıkarılan bitkilerde tane: Üç kök maydanoz.

5. *isim, mecaz* Dip, temel, esas: "Ta gölden başlayan tipi ve fırtına Şebben'in sıcak evini kökünden sarsıyordu." Halide Edip Adıvar

6. *isim, mecaz* Bir şeyin başlangıç noktası: "Ölenle, son zamanları gevşeyen, azalan fakat kökleri mazinin sağlamlığı içinde kalan eski bir aşinalığım vardı." Abdülhak Şinasi Hisar

7. *isim, mecaz* Bir kimseyi bir yere bağlayan manevi temel güçlerin bütünü.

8. *isim, dil bilgisi* Kelimenin ekleri çıkarıldıktan sonra kalan anlamlı bölümü: Kırdırmak kelimesinin kır-, taşlık kelimesinin taş bölümü köktür.

9. *isim, kimya* Olağan şartlarda çevresinden yalıtılamayan ancak birçok tepkimeyi nitelik değiştirmeden kalabilen atom kümesi.

10. *isim, matematik* Denklemden bilinmeyenine yerine konulduğunda uygun düşen gerçek veya birleşik değer, (√). (URL-1).

Genel sözlüklerdeki çok anlamlı sözlük birimlerin tanımlanmasında kronolojik ya da tarihsel sıralama, kullanım ve sıklığa göre sıralama ve çeşitli tanımları kümeleme olmak üzere üç farklı yöntem kullanılmaktadır (Kipfer, 1984; akt. Çolak 2021: 5) Bu yöntemlerden uygun olanı sözlüğün hazırlanış amacı ve hedef kitlesi göz önünde bulundurularak seçilir. GTS'nin "maddelerin anlamlandırılmasında genellikle yaygın anlamların önce mecaz, argo, alay, hakaret vb. ile terim anlamlarının sonra verildiği, ardından da deyimleşmiş veya kalıplaşmış biçimlerin anlamlarıyla ve varsa örnekleriyle sıralandığı belirtilmiştir" (URL-2). Ancak çok bir göstergenin temel anlamı, yan anlamı, mecaz anlamı, terim anlamı vb. zaman içinde değişebilir. Usta (2006), Boz (2009), Karademir (2016), Çolak (2009; 2015; 2021) yaptıkları çalışmalarda GTS'deki çok anlamlı maddelerdeki zaman içinde oluşan anlam sıralamasındaki değişimler üzerine tespitlerde bulunmuşlardır. Çok anlamlı maddelerdeki zaman içinde oluşan anlam sıralamasındaki değişimler terim anlamına sahip

sözcüklerde de olmaktadır. Çolak (2021) çalışmasında TS'de bir tarih terimi olan *hayta* sözlük biriminin ilk sırada verilen "Osmanlılarda bir çeşit askerî birlik" anlamının günümüz askerî teşkilat yapılanmasında söz konusu birliklerin ortadan kalkması sebebiyle artık kullanım alanına ve yaygınlığa sahip olmadığını, araştırmada katılımcıların tamamının sözlük biriminin temel anlamını "başiboş, serseri, kabadayı, işe yaramaz, haylaz" olarak belirttiğini tespit etmiştir. Dolayısıyla *hayta* sözlük biriminin Osmanlı Türkçesindeki temel anlamı ortadan kalkmış, yan anlamı da temel anlam durumuna geçmiş ve sözlük birimde başka anlama geçiş olayı gerçekleşmiştir. Bu durumda GTS'de *hayta* sözlük biriminin temel anlamı olarak 1. sırada "Başiboş, bir baltaya sap olamamış (kimse)" anlamı verilmelidir. Ancak hâlâ GTS'de *hayta* tarih teriminin zaman içinde oluşan anlam sıralamasındaki değişikliği gösterilmemiştir:

hayta (ba'yt)

1. *isim, tarih* Osmanlıların ilk dönemlerinde eyalet askerlerinin uç boylarında görevli sınıflarından biri.

2. *sıfat, mecaz* Başiboş, bir baltaya sap olamamış (kimse): "Ötedeki masada birtakım hayta gençler cıvık cıvık gülüşüyor." Yakup Kadri Karaosmanoğlu (URL-3).

Dilin söz varlığını ortaya koyan eserler olan sözlüklerin dildeki sözcüklerin yeni anlamlar kazanması, dile çeşitli yollarla yeni sözcüklerin girmesi sebebiyle belli aralıklarla güncellenmesi gerekmektedir (Uysal, 2018: 113). Bu güncellemelerin basılı sözlüklerden önce Türk Dil Kurumunun (TDK) genel ağ sayfasındaki Türkçe Sözlüklerde yapılması daha kolay, ucuz ve hızlı bir yöntemdir. TDK'nin genel ağ sayfasında bulunan *Güncel Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumunun 1945'ten beri yayımlanan Türkçe Sözlük'ünün 2023 yılında yapılan 12. baskısının genel ağdan sunulan sürümüdür (URL-4). GTS, 14 Temmuz 2023 tarihinde, yakın bir zamanda güncellendiği için dile yeni girmiş sözcükleri ve dildeki sözcüklerin yeni anlamlarını da içermelidir.

Sosyal medya, web teknolojisi üzerine inşa edilen ve görsel ve işitsel kullanıcı içerikleri oluşturulmasına ve diğer kullanıcılar ile paylaşılmasına izin veren bir grup internet tabanlı uygulama olarak tanımlanmaktadır (Kaplan and Haenlien 2010: 61). İletişim çağının vazgeçilmez bir parçası hâline gelen sosyal medya uygulamaları, dünya çapında milyarlarca insanın sosyal ve profesyonel yaşamında önemli bir rol oynamaya başlamış ve sosyal ilişkileri değiştirmiştir. Sosyal medya ile ilgili üniversitelerde eğitim ve sertifika programlarının olması, sosyal medya yöneticisi, fenomen

gibi yeni iş unvanlarının ortaya çıkması ve sosyal medya ile ilgili ulusal/uluslararası ödüller verilmesi sosyal medyanın profesyonel ve akademik bir alan olarak kabul edildiğini göstermektedir (Kilyeni, 2015). Her yıl küresel internet ve sosyal medya kullanım istatistiklerini içeren bir rapor hazırlayan We Are Social'ın hazırladığı "Dijital 2023 Türkiye Raporu"na göre 2023 yılında Türkiye'de sosyal medya kullanıcı sayısı 62,55 milyondur. Türkiye'deki internet kullanıcıları günlük ortalama 2 saat 58 dakikasını sosyal medyada geçirmektedir. Sosyal medya kullanıcılarının aylık ortalama kullandığı sosyal medya platformu sayısı da 7,6'dır (URL-5). Instagram, Facebook, X, LinkedIn, TikTok, YouTube gibi uygulamalar; insanların haberleşme ve bilgi alışverişinin büyük bir kısmının sosyal medya uygulamaları üzerinden gerçekleşmesine neden olmuş ve bunun sonucunda sosyal medyaya özgü terimlerle dolu bir dil ortaya çıkmıştır. Ancak Türkçe sosyal medya terimleri ve Türkçe sosyal medya dili konusu göz önünde bulundurulduğunda akademik araştırmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Cahan (2018) tarafından sosyal medyanın ortaöğrenim öğrencilerinin sözcük dağarcığına etkisi üzerine yüksek lisans çalışması yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda sosyal medyanın ortaöğrenim öğrencilerinin sözcük tercihine etkisi olduğu ortaya konmuştur. Önal (2024) yaptığı çalışmada sosyal medya dilinde oluşan fiilleri tespit etmiş ve bu fiilleri oluşma biçimlerine göre sınıflandırmıştır. Çalışmanın sonucunda Türkiye Türkçesinde 30'dan fazla türemiş fiil ve birleşik fiil tespit edildiği görülmektedir. Avcı ve Topçu (2021) sosyal medyanın dil ve alışılmış edebiyat anlayışımız üzerindeki etkisi üzerine bir çalışma yapmış ve sosyal medyanın yazarlar ve şairler ile kendine özgü bir dil ve edebiyat anlayışı geliştirdiğini, sanal edebiyatın gerçek edebiyatın önüne geçmeye başlaması ile de edebî ürünlerin, estetikten yoksun, gerçek okuyucu kitesinden uzak, basit ürünler olmaya başladıklarını ileri sürmüştür.

Sosyal medya platformlarındaki içerik üretme, tüketme, paylaşma şeklini veya içeriklerin popülerliğini, yayılma hızını belirten sosyal medya terimleri; bugün herkes tarafından bilinen ve yaygın olarak kullanılan kelimeler hâline gelmiştir. Kullanıcıların platformdaki aktivitelerini belirtmek için kullanılan sosyal medya terimlerinin anlamının tam ve doğru olarak ortaya konması, sosyal medyanın karmaşık dünyasını anlamak için gereklidir. Sosyal medyanın günlük yaşamdaki yeri ve önemi göz önüne alındığında Türkçedeki yeni kelime ve anlamların daha çok sosyal medya terimleri ile ilgili olacağı söylenebilir. Bu bakımdan 2023'te güncellenen GTS'nin önceki baskı ve sürümlerinden daha fazla sosyal medya terimini kaydetmesini beklemek doğaldır.

Türkçedeki sosyal medya terimlerinin çoğu İngilizce kökenlidir ve sözcüksel (kod) kopyalama yoluyla tüm dünyada olduğu gibi Türkçede de kullanılmaktadır. Bunun yanında Türkçe de kendi dilinin imkânlarını ve terim yapma yollarını kullanarak bazı İngilizce sosyal medya terimlerine karşılıklar bulmuştur ve bulmaya devam etmektedir.

Bu çalışmada GTS'deki sosyal medya terimlerini ve anlamlarını ortaya koyarak güncel Türkçe sözlük ve terim çalışmalarına katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Yapılan çalışma Türkçe sosyal medya terimlerinin ve bu terimlerin GTS'deki görünümlerinin tespit edilmesi açısından önemlidir.

3. Yöntem

Çalışma Türkçede kullanılan sosyal medya terimleri tarama, gözlem ve katılımcı gözlem yöntemiyle tespit edilmiştir. Öncelikle 10- 15 Haziran 2024 tarihleri arasında aynı bilgisayarda Google arama motorunda (www.google.com.tr) Türkçe sayfalar ayarlaması yapılarak "Türkçe Sosyal medya terimleri", "Türkçe Sosyal medya terimleri karşılıkları" yazılarak arama yapılmış ve ilk 5 arama sayfasında bulunan sayfalar sıra ile incelenmiş ve en az iki defa geçen terim "sosyal medya terimi" olarak kabul edilmiştir. Daha sonra araştırmacının gözlem ve katılımcı gözlem yoluyla kaydettiği sosyal medya terimleri çalışmaya dâhil edilerek toplamda 174 adet Türkçede kullanılan sosyal medya terimi tespit edilmiştir.

4. Bulgular ve Tartışma

Çalışmada tespit edilen 174 sosyal medya terimi <https://sozluk.gov.tr/> genel ağ sayfasından *Güncel Türkçe Sözlük* seçilerek yapılan aramada anlamlarına göre GTS'de bulunan sosyal medya terimleri; GTS'de bulunmayan sosyal medya terimleri, GTS'de anlam(lar)ı farklı olan sosyal medya terimleri olmak üzere üç farklı grupta sınıflandırılmıştır.

4.1. Güncel Türkçe Sözlük'te Bulunan Sosyal Medya Terimleri

Yapılan inceleme de Çizelge 1'de listelenen 21 adet sosyal medya teriminin GTS'de sosyal medya terimi anlamını da içerecek şekilde yer aldığı tespit edilmiştir:

Çizelge 1. Güncel Türkçe Sözlük'te Bulunan Sosyal Medya Terimleri.

Sıra No	Sosyal Medya Terimi	Köken Bilgisi	Sözcük Türü-Bilim Dalı	GTS Sosyal Medya Terimi Anlamı
1	ağ günlüğü		isim - bilişim	Teknik bilgi gerektirmeden kendi istedikleri şeyleri, istedikleri biçimde yazan kimselerin oluşturdukları günlüğe benzeyen sosyal medya sitesi.
2	bağlantı		İsim - bilişim	4. Bilgi, haber, görüntü vb.nin bir yerden başka bir yere iletilmesini sağlayan ağ sistemi; ilişim, link (II).
3	blog	İngilizce blog	isim	bakınız ağ günlüğü.
4	emoji	Japonca	isim	► resimce.
5	fenomen	Fransızca phénomène	isim	Herhangi bir özelliğiyle dikkat çeken, kitleleri etkileme gücü olan kimse veya nesne.
6	ileti		isim	Yazı veya sözle verilen, gönderilen bilgi; mesaj.
7	ilişim		isim - bilişim	► bağlantı.
8	internet	İngilizce inter[national] net[work]	isim - bilişim	► genel ağ.
9	klikleme		isim	► tıklama.
10	klikleme -i			► tıklamak.
11	link	İngilizce link	isim - bilişim	► bağlantı.
12	mesaj	Fransızca message	isim	ileti.
13	resimce		isim - bilişim	Genellikle sanal yazışmalarda kelimelerin yerine kullanılan, yüz ve el ifadeleri ile taşıyıcı, bina, yiyecek vb. görsel malzemelerden oluşan simgelerin her biri; emoji.
14	sosyal medya		isim	Genel ağda oluşturulan sosyal ağlar üzerinden kullanıcılar arasında görsel ve işitsel malzeme paylaşımını, bilgi aktarımını, haberleşmeyi sağlayan iletişim ortamı.
15	sosyal medya fenomeni		isim	Genel ağ ortamında bilişim işlevlerini başarıyla kullanan, herhangi bir özelliğiyle dikkat çeken, kitleleri etkileme gücü olan kimse.
16	sörf yapmak			1. mecaz Zamanının önemli bir kısmını genel ağda çeşitli sayfaları dolaşarak geçirmek.
17	tıklama			tıklamak.
18	tıklamak -e,			Bilgisayarda, ağ sayfalarında bağlantılara ulaşmak amacıyla fare ile düğmeye veya bağlantı adresine dokunmak; kliklemek.
19	viral (lince okunur)	Fransızca viral	sıfat	mecaz Genel ağda paylaşıldıktan sonra sosyal medya kullanıcıları arasında hızlı ve denetlenemez bir şekilde yayılarak etkinlik kazanan yazılı, görsel veya işitsel içerik.
20	viral olmak			Genel ağda paylaşıldıktan sonra sosyal medya kullanıcıları arasında hızlı ve denetlenemez bir şekilde yayılarak etkinlik kazanmak.
21	viral video		isim - bilişim	Genel ağda paylaşıldıktan sonra sosyal medya kullanıcıları arasında hızlı ve denetlenemez bir şekilde yayılarak etkinlik kazanan yazılı, görsel veya işitsel içerik.

GTS'de anlamı verilen 21 adet sosyal medya terimi tespit edilmiştir. Ancak GTS'de tespit edilen bu sosyal medya terimlerinin hiçbirinin sosyal medya terimi olduğu belirtilmemiş, 7 adedi bilişim terimi olarak verilmiştir. 21 sosyal medya teriminin 10 adedi alıntı kelimedir ve kopyalama yoluyla oluşturulmuş terimlerdir (blog, emoji, fenomen, internet, link, mesaj, sosyal medya, sosyal medya fenomeni, viral, viral video). 5 adedi alıntı kelimelere Türkçe ek veya yardımcı fiil getirilerek oluşturulmuştur (klikleme, kliklemek, resimce, sörf yapmak, viral olmak). 6 adedi Türkçe kökenlidir ve hem anlam aktarması hem de

türetme yoluyla oluşturulmuş terimlerdir (ağ günlüğü, bağlantı, ileti, ilişim, tıklama, tıklamak).

GTS'de anlamı verilen 21 sosyal medya teriminin 19'u tek anlamlı olarak verilmiştir. Ancak sörf yapmak ve bağlantı madde başı olan sözlük birimlerinin başka anlamları da vardır.

GTS'de sosyal medya terimlerinin kaydedilmesi ile ilgili ayrıca şu özellikler bulunmaktadır:

1) *tıklamak* ve *kliklemek* fillerinde fillerden önce gelen isimlerin hangi eklerle kullanıldığı gösterilmiştir: *tıklamak* (-e), ve *kliklemek* (-i).

2) Madde başlarında sözcüklerin türü gösterilmiştir: **link** *isim*, **emoji** *isim*.

3) “Viral” sözünde hem kalın hem de ince okunma özelliğine sahip olan l ünsüzünün söylenişinde yanlışlıkları ortadan kaldırmak amacıyla l'nin okunuşu ayrıç içinde belirtilmiştir: **viral** (*l ince okunur*). Ancak bu okunuş bilgileri kelimelerin türevleri olan *viral olmak* ve *viral videoda* gösterilmemiştir.

4) Latin harfleri kullanan dillerden Türkçeye geçen Batı kökenli kelimelerin hangi dilden geldikleri ve özgün yazımları gösterilmiştir: **viral** (*l ince okunur*), *Fransızca viral*, **mesaj** <*Fransızca message*, **link** *isim*, *bilişim İngilizce*

5) Tek sözden veya bitişik kelimelerden oluşan madde başlarında köken bilgisi ayrıntılı olarak gösterilirken ayrı yazılan birleşik kelimelerde gösterilmemiştir: **sosyal medya fenomeni** *isim*

6) Türkçe yapım ekleriyle oluşturulan yeni söz varlıklarının köken bilgileri verilmemiştir: **kliklemek** -i, ► *tıklamak*

7) GTS'deki sosyal medya terimlerinin hiçbirinde cümle içindeki kullanımlarını göstermek ve anlamlarına açıklık getirmek için ölçünlü dille yazılan metinlerden seçme örnek cümleler verilmemiştir.

8) Türkçe karşılığı bulunan yabancı kökenli sözcükler de ► işareti ile karşılığı olan maddeye gönderilmiştir: **klikleme** *isim* ► *tıklama*.; **emoji** *isim*, *Japonca* ► *resimce*.

9) Batı kökenli sözcükler özgün biçimiyle eğik olarak yazılmış, burada tanım verilmeyerek Türkçe karşılıklarına bk. kısaltması ile gönderildiği belirtilmesine rağmen bakınız sözünün kısaltma ile değil uzun yazıldığı görülmektedir: **blog** *isim*, *İngilizce blog* bakınız ağ günlüğü.

4.2. Güncel Türkçe Sözlük'te Bulunmayan Sosyal Medya Terimleri

Yapılan incelemede Çizelge 2'de listelenen sosyal medya terimlerinin GTS'de madde başı olarak yer almadığı tespit edilmiştir. Çizelge 2'de bu çalışmada tespit edilen, dilimize yeni giren ve GTS'de bulunmayan 110 adet sosyal medya terimi görülmektedir. Söz veya söz öbeği şeklindeki bu sosyal medya terimlerinin yazımı, okunuşu, hangi eklerle kullanıldığı, eş ve yakın anlamlıları, türü, köken bilgisi, ölçünlü dille yazılan

metinlerde kullanıldığı cümle örnekleri ile bir an önce TDK tarafından kaydedilmelidir. GTS'de bulunmayan ancak günlük dilde Türkçe olarak kullanılan sosyal medya terimlerinin GTS'ye eklenmesi, alıntı sosyal medya terimleri için de doğru türetilmiş Türkçe karşılık bulunması ve yaygınlaşması için TDK Güncel Türkçe Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu tarafından çalışma yapılmalıdır.

4.3. Güncel Türkçe Sözlük'te Anlam(lar)ı Farklı Olan Sosyal Medya Terimleri:

Çizelge 3'te listelenen sosyal medya terimlerinin anlam(lar)ının GTS'de farklı olarak verildiği tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada genel dilde kullanılan ve GTS'de madde başı olarak bulunan 43 söz veya söz öbeğinin sosyal medya terimi olarak da kullanıldığı tespit edilmiştir. Ancak genel dilde var olan bu söz veya söz öbeklerinin yeni ve güncel anlamı olan sosyal medya terimi anlamı GTS'de henüz yer almamaktadır.

Günlük dilde kullanılan sosyal medya terimlerinin 2023 yılında güncellenen GTS'de sosyal medya terimi olarak yer almaması bu terimlerin terim çalışmaları konusunda öncü olan TDK tarafından değil, sosyal medyayı kullanan kişiler tarafından yapıldığını/ yakıştırıldığını düşündürmektedir. Bu terimler incelendiğinde terimlerin anlam aktarması (*beğeni*, *beğenmek*, *çevrim içi*, *çevrim dışı*), hem anlam aktarması hem de kopyalama yoluyla oluşturulmuş terimler (*abone*, *abone olmak*), hem anlam aktarması hem de genel dilden sözcük aktarma yoluyla oluşturulmuş terimler (*akış*), kopyalama yoluyla oluşturulmuş terimler (*favori*, *profil*, *grup check-in*), türetme (*gönderi*) vb. çeşitli şekillerde yapıldığı görülmektedir.

Bir dilin öğreniminde ve öğretiminde temel başvuru kaynağı olan sözlüklerin dilin tüm söz varlığını, tüm anlamları ile ortaya koyması gerekmektedir. Türkçe için bunun en kolay ve hızlı şekilde yapılabileceği mecra da genel ağ sayfasında yayımlanan GTS'dir. Ancak günlük yaşamda kullanılan sosyal medya terimleri açısından değerlendirildiğinde GTS'nin sosyal medya terimlerini yeterli düzeyde ortaya koymadığı görülmektedir. Ana dili olarak kullanıcıları ve yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin temel başvuru kaynağı olan GTS'de kelimelerin bu yeni ve güncel anlamlarına yer verilmemesi büyük bir eksikliklerdir. Bu sebeple Türkçe sosyal medya terimlerinin de GTS'de bir an önce kaydedilmesi gerekmektedir.

Çizelge 2. Güncel Türkçe Sözlük'te Bulunmayan Sosyal Medya Terimleri

Sıra No	Sosyal Medya Terimi	Sıra No	Sosyal Medya Terimi	Sıra No	Sosyal Medya Terimi	Sıra No	Sosyal Medya Terimi
1	abone sayacı	2	abonelik iptal etmek	3	ana sayfa	4	avatar
5	avatar yapmak	6	avatarını yapmak	7	avatar oluşturmak	8	başlık etiketi
9	bildirim	10	BIO	11	block	12	bloger
13	blog oluşturmak	14	bot hesap	15	camtions	16	captions
17	challenges	18	chatbots	19	cringe	20	crush
21	direkt mesaj	22	DM	23	DM'den yürütmek	24	DM'ye gelmek
25	duet	26	dump	27	dump atmak	28	diyez etiketi
29	ekran görüntüsü almak	30	engajman	31	engagement rate	32	fav
33	fav'a atmak	34	film rulosu	35	fleets	36	flood
37	fotosop	38	fotosoplu	39	fotosoplamak	40	GIF
41	görüldü	42	görüntülenme sayısı	43	gösterim sayısı	44	grup yöneticisi
45	hashtag	46	influence etmek	47	influencer	48	istek atmak
49	istek göndermek	50	keşfet	51	konu etiketi	52	konum atmak
53	like	54	likelamak	55	LOL	56	mavi tik
57	meme	58	mentions	59	mesaj yazmak	60	mesaj göndermek
61	mikroblog	62	öne çıkanlar	63	page reach	64	paylaşım yapmak
65	pins	66	poke	67	resmî hesap	68	POV
69	PM	70	random	71	reach	72	reels
73	reels videosu	74	screenshot	75	sessize almak	76	share
77	shüpost	78	slay	79	sosyal medya detoksu	80	spam
81	spend	82	ss. almak	83	stalk	84	stalkçı
85	stalker	86	stalklamak	87	story	88	repost etmek
89	retweetlemek	90	tag	91	tag açmak	92	takipçi sayısı
93	takip etmeyi bırakmak	94	takipçi kasmak	95	TBT	96	timeline
97	total followers	98	total following	99	trend topic	100	trend topic olmak
101	troll	102	trollemek	103	troller	104	tweet
105	unfollow	106	unlike	107	vlog	108	weblog
109	yorum yapmak	110	zaman akışı				

Çizelge 3. Güncel Türkçe Sözlük'te Anlam(Lar)ı Farklı Olan Sosyal Medya Terimleri

Sıra No	Sosyal Medya Terimi	Sıra No	Sosyal Medya Terimi	Sıra No	Sosyal Medya Terimi	Sıra No	Sosyal Medya Terimi
1	abone	2	abone olmak	3	algoritma	4	akış
5	babsetme	6	beğeni	7	beğenmek	8	canlı
9	canlı yayın	10	check-in	11	çevrim içi	12	çevrim dışı
13	diyez	14	durum	15	dürtmek	16	engellemek
17	erişebilirlik	18	etiket	19	etiketleme	20	etkileşim
21	favori	22	filtre	23	gönderi	24	göndermek
25	görsel içerik	26	görüntüleme	27	gözetim	28	grup
29	hesap	30	hikaye	31	kanal	32	konum
33	mesaj atmak	34	paylaşım	35	paylaşmak	36	profil
37	sayfa	38	takip	39	takipçi	40	takip etmek
41	trend	42	yorum	43	yönetici		

5. Sonuç

Günümüzde sosyal medyanın günlük yaşamdaki yerinin ve öneminin artması ile sosyal medya terimleri yaygın olarak kullanılan sözcükler hâline gelmiştir. Dilin söz varlığı unsurlarından biri olan terimler, günlük dilde kullanım alanı yaygınlaşınca genel sözlüklerde de yer alır. Türkçenin güncel söz varlığını ortaya koyması ve 2023'te güncellenmesi sebebiyle GTS'de Türkçe Sözlük'ün önceki baskı ve sürümlerinden daha fazla sosyal medya terimi yer almalıdır. Sosyal medya terimleri üzerinde durulan bu çalışmada, GTS'deki sosyal medya terimlerinin görünümü tespit edilerek Türkçe sözlük ile ilgili güncel çalışmalara ve terim çalışmalarına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Yapılan çalışmada tespit edilen 174 sosyal medya teriminin GTS'de sadece 21'inin sosyal medya terimi anlamının verildiği, ancak bu terimlerin de sosyal medya terimi olduğunun belirtilmediği görülmüştür. Günlük dilde oldukça yaygın olarak kullanılan sosyal medya terimlerinin çok yakın bir tarihte güncellenen GTS'de bu kadar az sayıda yer alması bir eksikliktir. Ayrıca genel dilde kullanılan ve bu sebeple GTS'de madde başı olarak yer alan 43 söz veya söz öbeğinin yeni kazandığı sosyal medya terimi anlamı GTS'de yer almamaktadır. Bunun yanında GTS'de 106 anlamı verilmeyen sosyal medya terimi bulunmakla birlikte daha kapsamlı bir çalışma ile bu sayı artabilecektir.

GTS'deki sosyal medya terimlerinin görünümü değerlendirildiğinde GTS'nin yeni güncellenmesine rağmen sosyal medya terimlerini kaydetmesi bakımından oldukça eksik olduğu görülmektedir. Bu sebeple GTS, genel dile girmiş sosyal medya terimleri ile bir an önce güncellenerek dilimizin zenginliği, üretkenliği, terim yapma gücü ortaya konulmalıdır. Ayrıca yanlış oluşturulmuş ve aynen alınmış sosyal medya terimleri için TDK Güncel Türkçe Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu tarafından karşılıklar bulunup bu terimlerin anlamının tam ve doğru olarak ortaya konulması için bir "Sosyal Medya Terimleri Sözlüğü" hazırlanması Türkçe dil bilimi çalışmalarına önemli bir katkı olacaktır.

Kaynakça

- Aksan, D., 2006. *Türkçenin Sözcük Varlığı*. Engin Yayınevi, Ankara.
- Avcı, N., Topçu, D., 2021. Sosyal medya, dil ve edebiyat. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1): 5-26.
- Boz, E., 2009. Çağdaş Türkçe sözlüklerde çokanlamlı madde başlarındaki anlamların sıralanma sorunu: klasik örneği. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish Turkic*, 4(8): 146-158.
- Cahan, N., 2018. *Sosyal medyanın orta öğrenim öğrencilerinin söz dağarcığına etkileri*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dil Bilimleri ve Kültür Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof.Dr. Nurten Sarıca, 64 sayfa, Denizli.
- Çolak, G., 2009. Mecaz anlamı temel anlama dönüşen kelimeler. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish Turkic*, 17 (4): 148-171.
- Çolak, G., 2015. Türkçe sözlük birimlerinin kazandığı yeni yan anlamlar. *Dil Araştırmaları*, 16: 133-161.
- Çolak, G., 2021. Türkçede yan anlamı temel anlam durumuna geçen sözlükbirimler. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 5(1): 1-21.
- Kalafat, Ş., 2014. Alan Dili söz varlığının genel dildeki ilişkileri üzerine: spor terimleri örneği. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(27): 317-329.
- Kaplan, A. M., Haenlien, M., 2010. Users of the world, unite the challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53: 59-68.
- Karademir, F., 2016. Türkçe sözlüklerde meyve adlarının anlamlandırılması. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (DÜSBED)*, 8 (16): 289-305.
- Kilyeni, A., 2015. Likes, Tweets and other "friends": social media buzzwords from a terminology perspective. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, (192): 430-437.
- Kipfer, A. B., 1984. Methods of Ordering Senses within Entries. Pages: 101-108, Editörs; Hartmann Reinhard R. K., *LEXeter'83 Proceedings: Papers from the International Conference on Lexicography at Exeter*, Lexicographica Series Maior 1. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Şahin, H., 2006. Terimlerin genel dile yansımalarına dair bazı gözlemler. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(20): 123-129.

Usta, H. İ., 2006. Türkçe sözlük hazırlamada yöntem sorunları. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 46(1): 223-242.

URL-1 <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 11.08.2024.

URL-2
https://sozluk.gov.tr/dosyalar/SozlugunKullanim_ileIlgiliAciklamalar.pdf Erişim Tarihi: 10.06.2024.

URL-3 <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 10.07.2024.

URL-4 <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 20.07.2024.

URL-5 https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/HQT_LP.pdf /Erişim Tarihi: 25.07.2024.